

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK**

LJUSBORDET

Om att skapa en inspirerande lärmiljö

Johanna Persson

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/VT/2015-2016

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Förutsättningar	2
Systematiskt kvalitetsarbete genom aktionsforskning.....	2
Kartläggning av utvecklingsområde	2
Process.....	3
Utvecklingsområde	3
Mål från läroplanen (Skolverket 2011).....	3
Kommunala mål.....	3
Föräldrarnas möjlighet till inflytande	4
Vår frågeställning:	4
Aktioner	4
1. Materialhylla.....	4
2. Ljusbordet.....	5
Verktyg	5
Foto:	5
Loggbok:	5
Observationsschema:	6
Filmning:.....	6
Resultat.....	7
Analysprocessen	7
En ”hörna” som lockar	7
Materialhyllan och materialets betydelse	7
Materialet främjar lärande med sinnena	8
Hur används ljusbordet	8
Upptäckande av ljus.....	8
Samspel och samarbete	8
Kreativitet och skapande med matematiska inslag	9
<i>Mönster och staplar</i>	9
<i>Konstverk</i>	9
Slutsats	10
Reflektion	11
Referenslista	13

Inledning

Jag tog chansen att gå utbildningen ”Systematiskt kvalitetsarbete genom aktionsforskning”, när min chef ringde och frågade om jag ville gå den. Det var först med viss tvekan, eftersom jag bara någon vecka innan bytt arbetsplats, fått nya kollegor, ny chef och dessutom skulle vi starta upp verksamheten på nytt. Skulle det bli för mycket? Men jag såg även och tog möjligheten i att utvecklas i min yrkesroll. Jag anser att man aldrig blir färdiglärdd, utan att det alltid finns kunskap att inhämta för att ge barnen de bästa förutsättningarna att utvecklas och lära. Dessutom ingår systematiskt kvalitetsarbete i vårt uppdrag och är inget vi väljer eller väljer bort att göra. Aktionsforskning är det sätt man valt att arbeta med i Varbergs kommun. Genom att få möjlighet att fördjupa mig i vad det innebär, får jag mer kunskaper kring det, som jag kan ta med mig till arbetslaget och vårt gemensamma arbete kring att lyfta kvalitén i verksamheten.

Förutsättningar

Jag arbetar på en kommunal förskola, placerad på landsbygden utanför en mindre stad på västkusten. Förskolan nyöppnades hösten 2015 och ingår i ett rektorsområde som är Reggio Emilia- inspirerat/profilerat. I skrivande stund består den av en avdelning med 21 barn i åldrarna ett till fyra år, varav sex stycken är tre till fyra år och femton stycken ett till två år. Personalgruppen är helt ny med olika bakgrund och erfarenhet av att arbeta i förskolan. Den består av två förskollärare och två barnskötare. I början av december anställdes ytterligare en barnskötare för statliga pengar kommunen sökt och fått. Bidraget ska användas till att minska eller motverka en ökning av barngruppernas storlek med prioritet för de yngsta barnen.

Systematiskt kvalitetsarbete genom aktionsforskning

I läroplanen går att läsa att ”Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas.” (Skolverket, 2011, s.14). Även skollagen säger att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att utvecklingen systematiskt ska dokumenteras och analyseras (SFS 2010:800). Nylund m.fl. (2010) och Rönnerman (2012) beskriver arbetet genom aktionsforskning som ett spiralformat tankesätt, bestående av att planera-agera-observera-reflektera. Tanken med aktionsforskning är att fokus ligger på den egna verksamheten och arbetet med och i den. Det är vi verksamma som styr vad som ska utvecklas och förbättras, vilket gör det till ett så kallat ”bottom-up”-perspektiv, där pedagogerna själva ställer frågorna och agerar för en förändring.

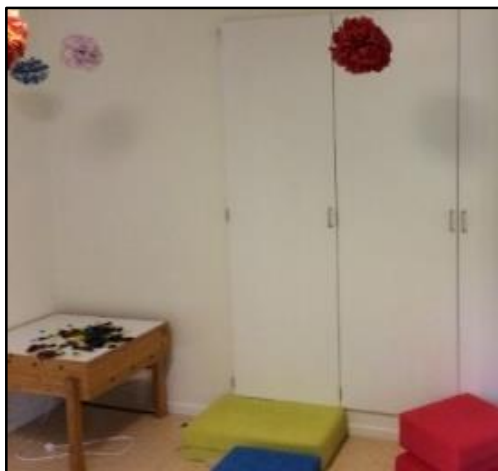
Kartläggning av utvecklingsområde

Vi insåg snabbt att vi ville göra något med lärmiljöerna inne, eftersom de i stort sätt kändes obefintliga när vi startade upp verksamheten. Vi såg även chansen att titta närmare på Reggio Emiliafilosofin och hur den ser på miljön. Inom Reggio Emilia har den pedagogiska miljön ett stort värde och benämns ofta som den ”tredje pedagogen”. Miljön ska utformas så att den inspirerar, utmanar och uppmuntrar barnen att utforska. Både miljön och materialet ska anpassas efter barnens intresse, behov och erfarenheter samt vara inbjudande. Vidare ska materialet vara inspirerande, åldersanpassat, lättåtkomligt och väl synligt, Warg (2008). Vi hade en hel del tankar kring vad vi kunde göra i de olika rummen. Då vi behövde avgränsa oss, valde vi att titta närmare på ett av rummen.

Process

Utvecklingsområde

Efter att ha begränsat oss till ett rum, började vi med hjälp av tankekartor och observationer titta på två frågor som vi ställde oss. Hur rummet såg ut i nuläget och vad barnen gjorde där. I rummet fanns lite kuddar, ett ljusbord, spegel, en hylla med cd-spelare och en discokula, samt ett ljusnät i taket. Barnen använde mest rummet till att sprida ut kuddarna och hoppa runt på, dansa till musik samt stå vid ljusbordet. Efter de förutsättningar vi hade kände vi att vi behövde avgränsa oss ytterligare. Då barnen visat intresse för ljusbordet valde vi att lägga fokus på att skapa en lärmiljö kring det, som lockar till att undersöka och utforska.

Vårt utvecklingsområde kopplar vi till följande styrdokument och mål:

Mål från läroplanen (Skolverket 2011)

”Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden.” (s.6)

”Verksamheten ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper.” (s.6)

”Den pedagogiska verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande.” (s.9)

Kommunala mål

I Barn- och utbildningsnämndens mål 2016-2019 (Varbergs kommun), går att läsa att barnen ska erbjudas en utvecklande pedagogisk lärmiljö.

Även i Plattform för Varbergs förskolor (Varbergs kommun) står det skrivet att ”Vi strävar efter en lärmiljö som är utmanande, flexibel och främjar det entreprenöriella lärandet.”

Föräldrarnas möjlighet till inflytande

För att informera föräldrarna och göra dem delaktiga i processen, berättade vi på ett föräldramöte i höstas att jag skulle gå denna utbildning och vad det innebar. Därefter har vi hållit dem uppdaterade genom tempusbloggen, dokumentation på dörren in till rummet där ljusbordet står, samt ett dokumentationshäfte som fanns tillgängligt i hallen. En hel del föräldrar har ställt frågor kring hur det gått och visat intresse för vårt arbete.

”Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjliga inflytande.” (Skolverket, 2011, s.13).

Vår frågeställning:

Hur skapar vi en inspirerande lärmiljö kring ljusbordet?

Aktioner

Först tömdes rummet och vi pedagoger lade in en heltäckande matta. I taket hängdes en vit marktäckningsduk som vi fått av en förälder. Ljusbordet placerades en bit ut från ena hörnan av rummet. På de två väggarna i hörnan satte vi upp speglar.

1. Materialhylla

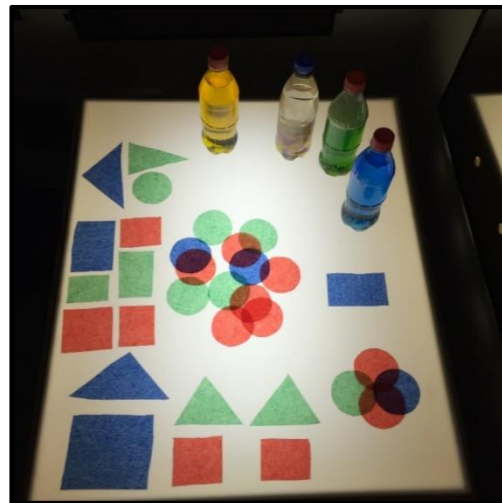
Bredvid ljusbordet ställde vi pedagoger en hylla där vi placerade/förvarar material till ljusbordet. Det material som fanns och användes var transparenta ”geofigurer”, två ramar, kork och fjädrar. Vi behövde mer material och gjorde efter ett studiebesök på en närliggande förskola, en tankekarta kring olika material vi kunde tillföra. För att involvera barnen och göra dem delaktiga, samlade vi tillsammans in och tillverkade olika material. Under en promenad plockade vi höstlöv som vi laminerade. Vi laminerade även fjädrar och silkespapper i olika färger och former samt hällde färg i lamineringsfickor. Vid en samling fyllde vi petflaskor med olika innehåll, så som silkespapper, tvål, vatten, färg, pärlor och glitter. Vi beställde även materialet ”sensoriska block”. När materialet var på plats i hyllan valde vi att tillsammans med barnen synliggöra det, genom att sätta upp bilder och text där det hör hemma på hyllan. Vi tror att om det blir tydligt var sakerna har sin plats är det lättare att hålla ordning, och det blir mer lättöverskådligt för barnen att se vilket material som finns. Vi satte även upp bilder/foton på väggen av sådant som barnen gör vid ljusbordet. På så sätt kan barnen få inspiration till vad de kan göra vid ljusbordet.

2. Ljusbordet

Nu var det dags att använda ljusbordet. Innan barnen kom på morgonen förberedde vi genom att starta ljusbordet och lägga på material som varierades från dag till dag. En dag kunde vi lägga material i samma färg, en annan enbart ett och samma material för att en tredje dag lägga ett mönster i flera olika material, former och färger. Vi satte även på lite avslappnande musik. Vi funderade kring om vi lyckats skapa en lärmiljö som lett till att barnen blivit inspirerade att undersöka och utforska vid ljusbordet. Vi utgick från följande frågor:

- Hur använder barnen ljusbordet? Vad händer och sker?
- Vilka barn är det som faktiskt är vid ljusbordet? Och vilken tid på dagen?
- Lockar och inspirerar materialet?

Verktyg

Foto:

Vi valde att under hela processen fotografera. Genom att jämföra bilderna vi tagit kunde vi tydligt se hur miljön förändrats. Vi har fotograferat de aktiviteter som skett vid ljusbordet, samt insamlandet av material. Fördelar med att fotografera är att det är enkelt och att det går fort att plocka fram Ipaden eller telefonen för att ta ett kort.

Loggbok:

Vi har haft en gemensam loggbok liggandes framme, för att kunna skriva ner det vi observerat/sett händer vid ljusbordet samt tankar och reflektioner vi har fått. Vi har upplevt att det varit enkelt och lättåtkomligt att skriva i den. Enligt Björndal (2005) är loggboken möjligen ... ”det minst tidskrävande sättet man kan ta till för att skriva ner sina observationer” (s.61). Då vi även får med våra egna tankar när vi skriver, ser vi likt Björndal att det kan leda till en djupare förståelse kring vad som hänt. Jag har även haft en egen loggbok, där jag följt processen och mitt eget lärande.

Observationsschema:

Vi började med att under två veckors tid observera vilka barn som faktiskt använder ljusbordet. Frågor vi ställde oss var:

- Använder alla barnen ljusbordet? Och när på dagen används det?

Vi satte upp ett mycket enkelt schema i anslutning till ljusbordet med barnens namn samt förmiddag och eftermiddag. När barnen stod vid ljusbordet satte vi ett streck. Verktöget är ett bra val vid en kvantitativ undersökning, dvs. att vi ville se vilka och hur många barn i barngruppen som faktiskt använder ljusbordet. Fångar vi alla barnen? Eller kanske bara några få? Det säger dock inget om det lärande som sker och vad som händer vid ljusbordet.

Filmning:

Vi valde att gå vidare genom att under en vecka filma barnen, vilket resulterade i 14 filmer. Vi avgränsade till att filmfrekvenserna skulle vara 2-3 minuter långa. Genom att filma kunde vi följa vad som hände vid ljusbordet. Vi ser likt Lindgren (2012) fördelar som att kunna se om situationen flera gånger, och ur olika synvinklar. Även Björndal (2005) beskriver fördelen med att kunna spola tillbaka och se om situationen, och att man då kan få syn på något nytt och intressant som man annars hade missat. Man bör dock enligt Lindgren vara medveten om att filmning lik annan dokumentation inte är objektiv. Det betyder att den visar situationen som vi uppfattar den och inte som en "sanning av verkligheten". Genom att barnen kan vara medvetna om att vi filmar, menar Björndal att det kan påverka hur de agerar. Vår uppfattning är att barnen är så vana vid att bli filmade och fotograferade i verksamheten att vi inte upplever det som ett problem.

Resultat

Analysprocessen

Analysen ska enligt Sheridan och Pramling (2009) utgå ifrån det som framkommer i det insamlade materialet. Det är i analysprocessen man kan upptäcka olika mönster som framträder och dela upp det för att kunna hitta kategorier, teman eller se samband. Vi valde att enskilt titta på filmerna och läsa loggboken, som vi sedan diskuterade tillsammans i arbetslaget. Vid det tillfället förde jag anteckningar. Därefter kopierade jag loggboken och anteckningarna och klippte isär materialet för att lättare kunna organisera det i de olika delar vi diskuterat och kommit fram till gemensamt. För att tydliggöra det ytterligare skrev jag även ut foton vi tagit under processen som jag kopplade till texten i loggboken och anteckningarna. För att få en bättre bild av vilka barn som faktiskt använde ljusbordet, sammanställdes vårt observationsschema. Sheridan och Pramling menar att det handlar om att göra medvetna val, där vi väljer ut delar som vi anser är viktiga och relevanta att få kunskap om. Utifrån vår frågeställning har vi valt att kategorisera resultatet i tre huvudrubriker; en ”hörna” som lockar, materialhyllan och materialets betydelse samt hur ljusbordet används.

En ”hörna” som lockar

Det visade sig i analysen av observationsschemat att alla barn använde ljusbordet. Sen var det vissa barn som bara var där någon enstaka gång, medan andra använde det flitigt. Tre av barnen var enbart vid Ljusbordet när det var något annat barn eller vuxen där. Vidare har vi genom vårt insamlade material kunnat se att ljusbordet mest använts när vi pedagoger tänt det och ”dukat” upp material samt satt på lugn bakgrundsmusik i rummet. Det var oftast fler barn som använde det på morgonen eller förmiddagen och med fördel när det är mörkare i rummet. Jag ska tillägga att rummet även används vid vilan för de barn som sover på madrass, vilket gjorde att det inte var tillgängligt under cirka två timmar mitt på dagen. Genom filmerna och loggboken kunde vi se att vi lyckats skapa ett rum i rummet. En väl fungerande hörna där barnen undersökte, testade och utforskade både tillsammans med andra barn och vuxna samt enskilt.

Materialhyllan och materialets betydelse

Vi upplevde att materialet hade stor inverkan på om och hur barnen använde ljusbordet. Barnen använde allt material vi samlat in och ställt i materialhyllan. Men efter ett tag började de även hämta material från övriga verksamheten för att testa på ljusbordet. Det var allt från böcker, bilar, dockor, och sorteringsmaterial. En dag hade hela lådan med plastdjur flyttat in och det var full aktivitet, där enligt loggboken ”flera barn placerar djuren på ljusbordet och leker tillsammans. De verkar väldigt engagerade och inne i leken.” För att hålla ljusbordet levande kommer vi behöva komplettera och byta ut materialet emellanåt, allt efter barnens intresse och behov av nya utmaningar. Materialet har placerats synligt och så att barnen når det, och själva kan ta fram det som de vill använda. De behövde alltså inte be en vuxen om hjälp. Genom att vi tillsammans med barnen satte upp lappar med bild och text på var materialet har sin plats i hyllan, kom det till stor del tillbaka på rätt ställe när barnen plockade undan/städade efter sig. Materialet användes dels på ljusbordet, men även på golvet och vid materialhyllan.

Materialet främjar lärande med sinnen

Det var tydligt att sinnen stod i centrum vid ljusbordet, och när de använde och undersökte materialet. De kände på det, vred och vände och lyssnade hur det lät. De yngre barnen smakade även gärna på det. Vid ett tillfälle stod ett barn vid Ljusbordet, där de sensoriska blocken låg utplacerade. Det är ett inköpt material, bestående av fyra olika geometriska former i olika färger och innehållande olika material. ”Flickan plockar upp ett av de sensoriska blocken som ligger på ljusbordet, skakar på det (lyssnar), lägger tillbaka det. Plockar upp ett nytt skakar på det (lyssnar) och lägger tillbaka det...”. Vi har flera exempel på hur barnen använde sinnen, ”pojken plockar upp ett sensoriskt block och tar det framför ögonen. Han tittar igenom det och ser sig själv i spegeln på andra sidan ljusbordet...” Vid ett annat tillfälle låg det fullt med material på ljusbordet, ”pojken tar upp en sinnesflaska från ljusbordet, tittar på den och vänder den upp och ner för att därefter vända tillbaka den. Därefter ställer han ner flaskan på bordet igen för att plocka upp en annan flaskan med ett annat material i och göra samma sak med den...”

Hur används ljusbordet

Upptäckande av ljus

Barnen har undersökt hur ljusbordet fungerar. De tittade genom ventilationshålen som finns, så att de såg lampan som lyser upp ljusbordet. ”Flickan tänder ljusbordet. Upptäcker ljuset inuti. Hon går runt, fram och tillbaka och kollar i varje håll. Säger till en annan flicka och visar...”. Även ljusets påverkan på materialet som läggs på ljusbordet verkade fascinera. Det gjorde att transparent material kändes mer attraktivt för barnen, men vi såg även hur de upptäckte att ljuset påverkade materialet som lades på ljusbordet på olika sätt. En flicka lade ”silkesformarna” på varandra ”- blåljusmörk, kolla!”.

Samspel och samarbete

Om ett barn ställde sig vid ljusbordet, gav det gärna ringar på vattnet och fler gick dit för att se vad som hände. Det blev tillfällen med samspel och samarbete, både verbalt och med kroppsspråk. De tittade ofta på varandra och härmade vad den bredvid gjorde, som när tre flickor stod vid ljusbordet, där de laminerade höstlöven låg. ”Den ena flickan lägger två löv på varandra. Den andra flickan tittar på vad flicka 1 gör, och gör likadant...” En annan gång stod fyra barn vid ljusbordet och undersökte ”silkesformarna” i olika färger. ”De vrider och vänder och tittar på dem och lägger dem ovanpå varandra. De ser på varandra och gör likadant...” Samspelet vid ljusbordet fungerade väldigt bra, och det var sällan det uppstod några konflikter. De gav och tog av varandra och turades om. ”lägga denna, lägga denna sa en flicka till en annan när de stod bredvid varandra och lade ut olika material. Vi såg även ett samspel med miljön, då de bland annat gärna använde speglarna vi satt upp för att titta i när de var vid ljusbordet och använde materialet. ”Flickan tittar först i den ena spegeln, sedan i den andra spegeln och räcker ut sin tunga” Hon hade fått syn på sig själv, vilket vi uppfattade var väldigt spännande.

Kreativitet och skapande med matematiska inslag

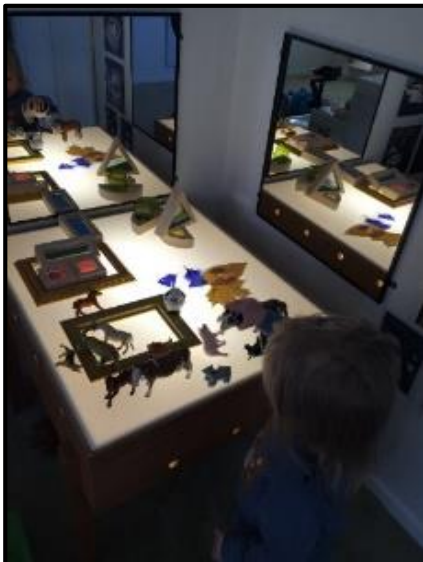
Mönster och staplar

Vi kunde se mycket matematik när barnen stod vid ljusbordet. De skapade olika mönster med materialet, ”- man kan ju lägga dem i ett sånt mönster, kolla!”. De lade även ofta materialet i rader och staplade det på vartannat. Barnen var koncentrerade när de byggde upp torn med materialet, som ofta rasades och byggdes upp på nytt. Att sortera är också något vi såg barnen göra, som när ett barn stod med geofigureerna och lade de röda för sig och de blå för sig, ”- ... har många” hörde vi barnet viska upprepade gånger.

Höstlöven, som både var i olika färger, former och storlekar var ett material där både matematik och naturkunskap kom in. Barnen jämförde gärna de olika löven, såg de likadana ut, var de lika stora? De lade dem ovanpå varandra och försökte hitta lika stora och sådana som såg likadana ut.

Konstverk

De två ramarna som fanns, användes vid ett flertal tillfällen för att göra olika tavlor och testa hur mycket som fick plats i själva ramen. ”- Den gröna behöver en kompis”, sa ett barn och lade en till grön fjäder bredvid den andra i ramen. ”- där är en bro, som trollbron och bockarna”, sa barnet och lade i allt i ramen i en röra, lyfte sedan försiktigt på ramen och skrattade. Lade därefter ner ramen försiktigt igen och börjar om på nytt. ”- ett till konstverk”.

Slutsats

Vi anser att miljön och hur den är utformad har stor betydelse för verksamheten. Genom att skapa en inspirerande och stimulerande miljö för barnen att vistas i främjar vi deras lärande. Vårt resultat visar att vi lyckats skapa en väl fungerande miljö kring ljusbordet, där det sällan uppstår några konflikter. Åberg & Lenz Taguchi (2005) skriver att barnen använder rum på det sätt som rummen signalerar dem att göra. Detta får oss att inse att miljön kring ljusbordet och tillhörande materialhylla är utformat så att det signalerar till barnen att utforska och undersöka, något som vi också strävat efter att uppnå. Vi menar även att detta förstärks genom att vi förbereder ljusbordet, sätter på avslappningsmusik och dämpar ljuset i övriga rummet. ”Hörnan” har blivit lite som ett rum i rummet. I övriga rummet ser vi fortfarande mycket spring och konflikter, vilket troligen beror på att det är en större öppen yta som signalerar till barnen att springa och hoppa.

Vad är det då för lärande som uppstår? Vad är det vi har uppmärksammat när barnen befinner sig vid ljusbordet? Warg (2008) skriver att ”Man tror att barnens sinnen stimuleras om de får vistas i upplevelserika rum som erbjuder spännande ljus, material och färger.” (s.11). Detta menar vi är något som tydligt visat sig i vårt resultat, där vi kan se att barnen använder hela sin kropp och sinnen när de står vid ljusbordet. Eftersom materialet vi placerat i hyllan används, tolkar vi det som att det lockar barnen, och fångar upp dem till att undersöka och utforska. Detta går att koppla till det Brandt Weiss m.fl. (2013) beskriver om att yngre barn oftare lär genom praktiskt, konkret undersökande, där materialet är betydelsefullt för att fånga upp och stimulera till aktivitet. Att materialet dessutom är synligt och tillgängligt för barnen gör att de inte blir beroende av att be en vuxen om hjälp för att nå det de vill ha, utan vi ser det kompetenta barnet (Åberg & Lenz Taguchi, 2005 och Warg, 2008). Även Alnervik m.fl. (2013) beskriver att tillgängligheten av materialet i deras projekt gjorde att många barn nyfiket och kreativt prövade materialet.

Vår läroplan (Skolverket, 2011) säger att vi ska sträva efter att barnen utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och fysikaliska fenomen. Genom att undersöka med ljus får barnen kunskap om dess förmåga att lysa igenom vissa föremål och inte andra. Ljuset gör även att till exempel lövens konturer och mönster blir tydligare. Detta leder till att barnen får möjlighet att studera hur löven ser ut och är uppbyggda. I likhet med vad vi kommit fram till, beskriver även Fransson m.fl. (2013) hur barnen i deras projekt undersöker och upptäcker hur ljuset tränger igenom olika material, om hur mönster blir spännande med belysning underifrån samt hur färger förändras med ljus. Vi har även sett att barnen visat intresse för hur ljusbordet fungerar genom att de studerat ljuset i och från ventilationshålen, något som även Brandt Weiss m.fl. (2013) beskriver och som går att koppla läroplanens strävansmål om att kunna utforska hur enkel teknik fungerar. Det sociala samspelet fick stort utrymme vid ljusbordet. Förmågan att kunna samarbeta och kommunicera är något förskolan ska lägga grunden till, och som alla individer i vårt samhälle behöver kunna för att det ska fungera (Skolverket, 2011). Vi såg att barnen utvecklades i att ta hänsyn till andra, kunna turas om, samarbeta och kommunicera med andra. Genom att sätta ord på material och processer som skedde vid ljusbordet stimulerades även barnens språkutveckling. Barnen använde också sin fantasi och kreativitet vid ljusbordet, och vi såg mycket matematik i det som skedde. Barnen stod koncentrerat en eller flera och lade mönster, jämförde, staplade och räknade, även detta går att koppla till läroplanens strävansmål.

Reflektion

I mitt arbetslag är jag den första som har gått aktionsforskningsutbildningen. Jag har under arbetets gång använt mig av en egen loggbok, där jag har skrivit upp mina tankar och funderingar. Detta har varit till stor hjälp, då jag kunnat följa mitt eget lärande och hur min tankegång har utvecklats och förändrats under utbildningen. Arbetet har varit både lärorikt och spännande, men även svårt och tungt emellanåt. Det är mycket annat i verksamheten som har tagit tid och energi, så som bland annat att arbeta ihop sig som arbetslag, fungerande scheman, vikarier och det klassiska att få ihop barngruppen efter alla inskolningarna. Det har lett till att jag ibland känt svårigheter i att få alla engagerade och delaktiga i arbetet, helst i början. Under arbetets gång kom vi dock mer och mer in i arbetssättet och förstod vad det innebar, vilket underlättade och gav mer energi till att fortsätta. Jag anser att arbetet med aktionsforskning har lett till att jag blivit tryggare och fått ny kunskap för att mer systematiskt kunna höja kvalitén i vår verksamhet. Jag ser även fördelar med att gå djupare in på ett mindre område, som kopplas till aktuell litteratur och forskning. På så sätt får man belägg för de förändringar man gör och kan även överföra nya insikter och kunskaper till kommande utvecklingsarbete.

Ett av våra mål under läsåret var att bygga upp och förändra våra lärmiljöer inne, vilket gjorde det enkelt att hitta det utvecklingsområde vi ville arbeta med. Som jag tidigare nämnt ingår förskolan i ett område som är Reggio Emilia inspirerat, vilket har gjort att vi försökt att utgå från deras tankar om att miljön har ett så stort värde att den benämns som ”den tredje pedagogen” (Warg, 2008). Vi har strävat efter att skapa en miljö på barnens nivå, där de utifrån intressen och behov får möta nya saker som inspirerar och utmanar dem att utforska sin omgivning. Detta anser jag att vi till stor del har lyckats med. Att utföra ett kvalitetsarbete i verksamheten, innebär för mig att även bli medveten om hur man ser på barns utveckling och lärande. Den miljö vi skapat runt ljusbordet speglas av vilken barnsyn vi har. Inom forskningen är man enligt Sheridan & Pramling Samuelsson (2009) allt mer eniga om att de första åren i en människas liv spelar stor roll för hur man fortsätter att lära sig genom livet, samt hur man förhåller sig till sin omvärld och andra människor. Jag anser likt Socialkonstruktivistiska och Postmoderna antagande, som förknippas med Reggio Emiliafilosofin att barns utveckling inte går att generalisera och beskriva som något linjärt och neutralt (Eidevald, 2013 och Dahlberg m.fl., 2014). Min syn är inte att barn är tomma kärl som väntar på sitt innehåll, utan att de redan från början av livet aktivt deltar i världen och sitt lärande. Genom att skapa en inspirerande miljö som är tillgänglig för barnen, har vi sett till att de kan utvecklas och lära tillsammans med andra och i interaktion med miljön och olika material. Jag är vidare inne på samma linje som Dahlberg som menar att det inte finns någon absolut kunskap/verklighet, utan många olika perspektiv, som hela tiden förändras genom att vi utvecklas och lär nya saker. Jag håller även med Dahlberg som beskriver att pedagogens roll är att lyssna på och iaktta barnen, ta deras idéer och teorier på allvar och att även vara beredd att utmana, både genom nya frågor, information, diskussioner samt genom nya material och tekniker.

Att begränsa området till att bara beröra ljusbordet och en materialhylla var i början inte helt självklart, vi ville ju förändra hela rummet och allra helst hela förskolan med en gång. Jag upplevde att vi helst i början av processen fick hejda oss själva för att inte ”bara göra”, utan att faktiskt utföra aktionerna systematiskt och att följa dem med verktyg. Jag anser vidare att

vi valt verktyg som passat bäst utifrån den frågeställning vi ställde. Vi har dessutom fått kunskaper kring hur man använder de olika verktygen, samt kunnat se fördelar och nackdelar med dem. Observationsschemat var enligt mig det lämpligaste verktyget för att få reda på vilka barn som faktiskt var vid ljusbordet. Det är lätt att man annars tror sig veta vilka barn som var där, utan att ha en klar bild över hur det verkligen var. Det svåra med det var att det inte alltid fanns en pedagog vid ljusbordet under perioden som schemat satt upp, vilket gjorde att vi kan ha missat när något eller några barn var där. Men jag menar att vi ändå har fått en relativt tydlig bild av vilka och när barnen vistades vid ljusbordet. Loggboken ser jag som ett verktyg jag kommer använda mig mycket av även i fortsättningen. Den var enkel att använda och fick förutom beskrivningar av händelser, även med egna tankar och reflektioner. Vad det gäller filmning och fotografering, menar jag att även det är ett fördelaktigt och enkelt verktyg att använda. Det är även de verktyg vi kände oss mest säkra med, då vi nästan dagligen använder oss av det i verksamheten.

När jag ser på det kollegiala lärandet under arbetet, kan jag till fullo stödja Mårdsjö Olsson (2010) som menar att kommunikation är en viktig del i det egna lärandet. Att få möjlighet att diskutera och reflektera tillsammans med andra, och att urskilja en variation av olika sätt att förstå samma innehåll, leder till fördjupad kunskap. Samtalen och reflektionerna i arbetslaget har gett otroligt mycket. Jag är övertygad om att jag inte fått fram samma resultat om jag gått igenom vårt insamlade material på egen hand. Genom att hela arbetslaget tog del av det, och att vi tillsammans reflekterade och analyserade, ledde till att jag fick fler synvinklar på samma innehåll och att våra olika kompetenser, kunskaper och olikheter med fördel lyftes fram. Även Rönnerman (2012) beskriver vikten av att ha någon att diskutera med. Under två tillfällen har även vår aktionsforskningshandledare i vårt rektorsområde kommit ut till oss under vår kvalitetsplanering. Dessa tillfällen har varit mycket givande, då hon ställt frågor som utomstående, som lett till att vi fått tänka till, och givande samtal har inletts. Även basgruppen i utbildningen har varit ett stöd när jag känt att jag kört fast, eller ifrågasatt om jag varit på rätt spår.

Det har nu gått en tid sedan vi började med vår aktionsforskning, och likt Alnervik m.fl. (2013) känner vi behov av att byta ut och tillföra material till ljusbordet för att utveckla och hålla det levande. Det material som finns lockar och intresserar inte barnen på samma sätt längre. Vi har kommit en liten bit på vägen i att skapa bra lärmiljöer inne, men vi anser även att inspirerande lärmiljöer inte är något som man gör en gång, och sedan är det klart. Verksamheten i förskolans värld är föränderlig. Barnens intresse och behov förändras, liksom barngruppen och pedagogerna. Vi ser vikten av att bygga vidare kring våra lärmiljöer och vara uppmärksamma på barnen och deras intresse. Ljusbordet har kompletterats med en overheadapparat och rummet fortsätter att förändras. Aktionsforskningens spiralformade tankesätt, bestående av att planera-agera-observera-reflektera (Nylund m.fl., 2010 och Rönnerman, 2012) fortsätter, dock inte i detta arbete...

Referenslista

Alnervik, K., Alnervik, P., Wiberg, I., Rudolfsson, H., Lundqvist, M. (2013). "Det finns ord och bokstäver i hela rummet – det är magiskt!". I Alnervik, K., Göthson, H., Kennedy, B. (red.) (2013) *Ljuspunkten: Barns relation till fenomenet och begreppet ljus*.

Björndal, C. R. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.

Brandt Weiss, K. & Hassel, C. med bidrag från Kozłowska, M. & Sköldefors, L. (2013) *Skuggor och Ljus*. I Alnervik, K., Göthson, H., Kennedy, B. (red.) (2013) *Ljuspunkten: Barns relation till fenomenet och begreppet ljus*.

Dahlberg, G., Moss, P., Pence, A. (2014). *Från kvalitet till meningsskapande: Postmoderna perspektiv – exemplet förskolan*. (3. uppl.). Stockholm: Liber.

Eidevald, C. (2013). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan – Hallå, hur gör man?* Stockholm: Liber.

Fransson, I., Bergelt, R., Wallén, C., Furness, K. (2013). *Nyckelpiga, Pickelpiga, Christer Fuglesang och prinsessan Leia*. I Alnervik, K., Göthson, H., Kennedy, B. (red.) (2013) *Ljuspunkten: Barns relation till fenomenet och begreppet ljus*.

Lindgren, A-C. (2012). *Med videon som verktyg*. I Rönnerman, K. (red.) (2012) *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.

Mårdsjö Olsson, A-C. (2010). *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan*. Stockholm: Liber.

Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B. & Rönnerman, K. (2010). *Aktionsforskning i förskolan – trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Rönnerman, K. (red.) (2012). *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande: fokus på kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.

Skolverket. (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö98, reviderad (2010)*. Stockholm.

Varbergs kommun. (2016) *Barn och utbildningsnämndens mål 2016-2019*. Varbergs barn- och utbildningsförvaltning.

Varbergs kommun. (2014) *Plattform för Varbergs förskolor*. Varbergs barn- och utbildningsförvaltning.

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005) *Lyssnandets Pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber.

Internet:

Warg, F. (2008). *Den tredje pedagogen – Reggio Emilia och miljön som pedagogiskt redskap*. Hämtad 14 februari, 2016, från:

<http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A142293&dswid=-548>

